

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 19 listopada 2009 r.

**Pan
Wiesław Pusz
Starosta Powiatu Białostockiego**

LBI-410-009-12/2009
P/09/122

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r.¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Starostwie Powiatowym w Białymstoku („Starostwie”) realizację w latach 2007-2009 (I półrocze) zadań dotyczących utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokóle podpisanym 29 października 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zainteresowanie Starostwa stanem urządzeń melioracji szczegółowych, natomiast negatywnie niewykorzystywanie uprawnień do egzekwowania obowiązku ich właściwego utrzymania przez zainteresowanych właścicieli gruntów.

1. Według ewidencji Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku („WZMiUW”), na koniec 2008 roku na terenie Powiatu Białostockiego zmeliorowanych było 54.349 ha użytków rolnych (w tym 31.835 ha zdrenowanych) z 3.051,6 km szczegółowych rowów melioracyjnych, z 863 budowlami piętrzącymi (zastawkami lub przepusto-zastawkami), 3.994 przepustami i 26 studzienkami, zaś sieć drenarska obejmowała 8.781 wylotów i 3.744 studzienek drenarskich. Gminne Spółki Wodne („GSW”) działały w 5 z 15 gmin (Choroszcz, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Tykocin, Wasilków) z 18.672 ha zmeliorowanych, z których 15.127 ha miało być w 2008 roku objęte przez te spółki utrzymaniem. Według opracowanego

¹ o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”,

w WZMiUW „Programu nawodnień rolniczych województwa podlaskiego na lata 2007-2013”, na terenie Powiatu Białostockiego odtworzenia lub modernizacji wymagało 469,1 km szczegółowych rowów melioracyjnych (15,4 % ich aktualnego stanu) oraz 261 budowli (5,3 %), z tego w najpilniejszych potrzebach ujęto odbudowę 9,3 km rowów i 17 budowli (kosztem ok. 2.100 tys. zł), zaś w zadaniach do realizacji w następnej kolejności 268,9 km rowów i 243 budowle (koszt ok. 36.095 tys. zł).

2. W ocenie NIK Starostwo w ograniczonym zakresie interesowało się realizacją obowiązku utrzymywania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych („u.m.sz.”) na obszarze działalności spółek wodnych. W latach 2007-2009 (I półrocze) przedstawiciele Starostwa:
- uczestniczyli w Walnych Zgromadzeniach Delegatów wszystkich 5 GSW. Uchwały tych organów z lat 2007-2009 zostały sprawdzone pod względem formalno-prawnym przez radcę prawnego Starostwa (2 z 15 chwał Starostwo otrzymało z 4-dniowym opóźnieniem w odniesieniu do terminu określonego art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.²),
 - przeprowadzili 7 kontroli w 4 z 5 GSW, dotyczących realizacji składek członkowskich i wykonania konserwacji u.m.sz. Nieprawidłowości nie stwierdzono,
 - opiniowali wnioski i rozliczenia GSW dotyczące dotacji z budżetu Wojewody Podlaskiego, w tym nieposiadającej zatwierdzonego przez Starostę statutu GSW „Biele” w Choroszczy, której Zarząd nie dopełnił wymogu wpisu tej Spółki do katastru wodnego,
 - uczestniczyli w oględzinach terenu i urządzeń melioracyjnych w związku z rozpatrywaniem przez WZMiUW wniosków o zdjęcie urządzeń z ewidencji.

Nie podejmowano działań mających na celu reaktywację działalności spółek wodnych z pozostałych 10 gmin, w tym GSW „Zryw” w Zabłudowie, której Zarząd w 2004 roku podjął uchwałę o zawieszeniu działalności Spółki na okres 2 lat (z przyczyn ekonomicznych) i nie wznowił jej do zakończenia przez NIK kontroli.

Oględziny 39,4 km rowów (11,1 % ich łącznej długości na terenie działania 2 spółek wodnych - 355,9 km) wykazały dobry i zadowalający stan urządzeń na 80,2 % ich długości (na 31,6 km), a zły lub niezadowalający na 7,8 km na terenie Gminy Wasilków, w większości na obszarach nieużytkowanych rolniczo. W Starostwie nie korzystano z możliwości egzekwowania właściwego utrzymywania tych urządzeń, nie prowadzono bowiem postępowań w celu wydawania decyzji:

- o których mowa w art. 170 ust. 3 Prawa wodnego, podwyższających spółkom wodnym wysokość składek członkowskich i innych świadczeń, w przypadku gdy

² Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.), zwanej dalej „Prawem wodnym”

nie wystarczają one na wykonanie zadań statutowych, chociaż np. w przypadku GSW w Wasilkowie, roczne wpływy ze składek przy ich pełnej ściągłości, w 2007 roku zapewniłyby pokrycie wykonania konserwacji gruntownej zaledwie 14,9 % długości rowów i 16,4 % w każdym z kolejnych,

- ustalających wysokość i rodzaj świadczeń na rzecz spółki wodnej, do których ponoszenia obowiązane są osoby fizyczne i inne podmioty odnoszące korzyści z urządzeń spółki lub przyczyniające się do zanieczyszczenia wody, dla której ochrony spółka została utworzona (art. 171 ust. 1 i 2 Prawa wodnego).

3. W Starostwie nie reagowano na nierealizowanie przez zainteresowanych właścicieli gruntów obowiązku utrzymywania u.m.sz. na obszarach nieobjętych działalnością spółek wodnych. Brak dbałości o stan urządzeń wykazały oględziny 107,4 km rowów na terenie gmin Gródek, Michałowo, Suraz i Zabłudów, w których nie działały spółki wodne oraz 9,0 km rowów na nieobjętych działalnością funkcjonujących GSW, terenach gmin Wasilków i Dobrzyniewo Duże (5,9 % z 1.967,6 km rowów). Nie licząc odmulenia 150 m rowu w obrębie Gródek oraz fragmentarycznie okoszonych skarp, rowów tych od lat nie poddawano konserwacji bieżącej i gruntownej, o czym świadczyły:

- znaczne ich wypłylenia, zamulenia oraz kilkuletnie, a miejscami kilkunastoletnie zakrzaczenia i zadrzewienia, skutkujące niedrożnością rowów (wypełnieniem „stojącą” wodą), w szczególności na terenach obrębów Topolany (gmina Michałowo), Jurowce (gmina Wasilków), Wiejki (gmina Gródek),
- niekonserwowane, zniszczone lub zdewastowane wszystkie 82 budowle piętrzące (brak prowadnic i elementów tamujących przepływ wody),
- brak możliwości zlokalizowania (ze względu na zamulenia i zarośnięcia) wylotów drenarskich oraz zamulenia lub dewastacje około 1/3 studzienek drenarskich, z zaewidencjonowanych na terenie objętym oględzinami 104 wylotów i 38 studzienek.

Przy takim stanie urządzeń na terenie gmin Gródek, Michałowo, Suraz, Zabłudów oraz części gminy Wasilków, w Starostwie nie prowadzono postępowań w celu wydawania decyzji, o których mowa w art. 77 ust. 2 Prawa wodnego, ustalających właścicielom gruntów uchylającym się od obowiązku utrzymywania u.m.sz., szczegółowe zakresy i terminy wykonywania tego obowiązku.

4. W części nierzetelne były sprawozdania RRW-10 (ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych). Do ich sporządzenia wykorzystywano dane ewidencyjne WZMiUW, uzupełniając je informacjami z działających GSW, jednak:

- corocznie wykazywano 18 spółek wodnych, mimo dysponowania dokumentacją potwierdzającą działalność 5 z nich,

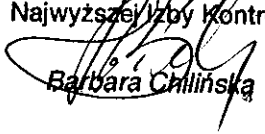
- za 2007 rok wykazano 48.520,7 ha, a za 2008 rok 48.472,1 ha powierzchni zmeliorowanych gruntów objętych działalnością spółek wodnych, chociaż powierzchnia takich gruntów na terenie 5 gmin, w których GSW działały, wynosiła - odpowiednio w tych latach - 18.683,2 ha i 18.672,0 ha. Np. dla GSW „Supraślanka” z Wasilkowa wykazano 937,2 ha, tj. całość gruntów zmeliorowanych na terenie gminy, podczas gdy w świetle zatwierdzonego przez Starostę statutu, Spółka działała na 594,7 ha terenów zmeliorowanych,
- w przypadku tej samej Spółki („Supraślanka” z Wasilkowa) przy 37 km rowów w latach 2006-2008, wykazano wzrost z 142,6 ha do 384,8 ha i do 584,8 ha powierzchni gruntów objętych jej działalnością. W świetle ustaleń NIK, Spółka objęła utrzymaniem w 2006 roku 332 ha, w 2007 roku 357 ha i w 2008 roku 315 ha zmeliorowanych użytków rolnych.

Przedstawiając powyższą ocenę i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu urządzeń melioracyjnych, w tym wykorzystywanie kompetencji nadanych przepisami art. 77 ust. 2 Prawa wodnego.
2. Realizowanie obowiązków w zakresie nadzoru i kontroli nad spółkami wodnymi i wykorzystywanie kompetencji wynikających z art. 170 ust. 3 i art. 171 ust. 1 i 2 Prawa wodnego
3. Sporządzanie rzetelnych sprawozdań RRW-10.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Starostę w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie oceny, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

WICEDYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli

Barbara Chlińska